

Plan

Diarienummer
511-1837-2018

Svenskådalen SE0720171

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Foto: mostphotos.se.

Fakta om området

Fastställt av Länsstyrelsen: 2018

Namn och områdeskod: Svenskådalen, SE0720171

Län: Jämtlands län

Kommun: Åre och Krokom

Skyddsstatus: SAC & SPA (Special Area of Conservation & Special Protection Area /
Skydd enligt habitat- respektive fågeldirektivet)

Övrigt skydd: Naturreservat

Ägandeförhållanden: Staten via Naturvårdsverket

Areal: 24 645,8 hektar

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

November 2018

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2018

Löpnummer

2018:212

Diarienummer

511-1837-2018

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Natura 2000	4
Bevarandeplan	4
Tillståndsplikt och samråd	4
Karta och kartverktyg	5
Förklaring av begrepp.....	6
Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet	8
Områdesbeskrivning	10
Bevarandesyfte och bevarandemål.....	12
Beskrivning av naturtyper och arter	17
Vatten	17
Hedar.....	18
Gräsmarker	18
Våtmarker.....	19
Berg	20
Skog	21
Arterna	22
Fågelarterna.....	23
Hotbild	27
Hot mot naturtyperna	27
Hot mot arterna.....	30
Fågelarterna.....	31
Bevarandeåtgärder	32
Bevarandestatus	35
Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper	36
Bevarandestatus nationellt för ingående arter	38
Bevarandestatus nationellt för ingående fågelarter	40
Uppföljning	46
Litteratur.....	47

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att reducera risken för utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I art- och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fågelarter i vårt land.

Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är skyddat som naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området innehållandes bevarandesyfte, bevarandemål och en förteckning av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information om områdets förutsättningar kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

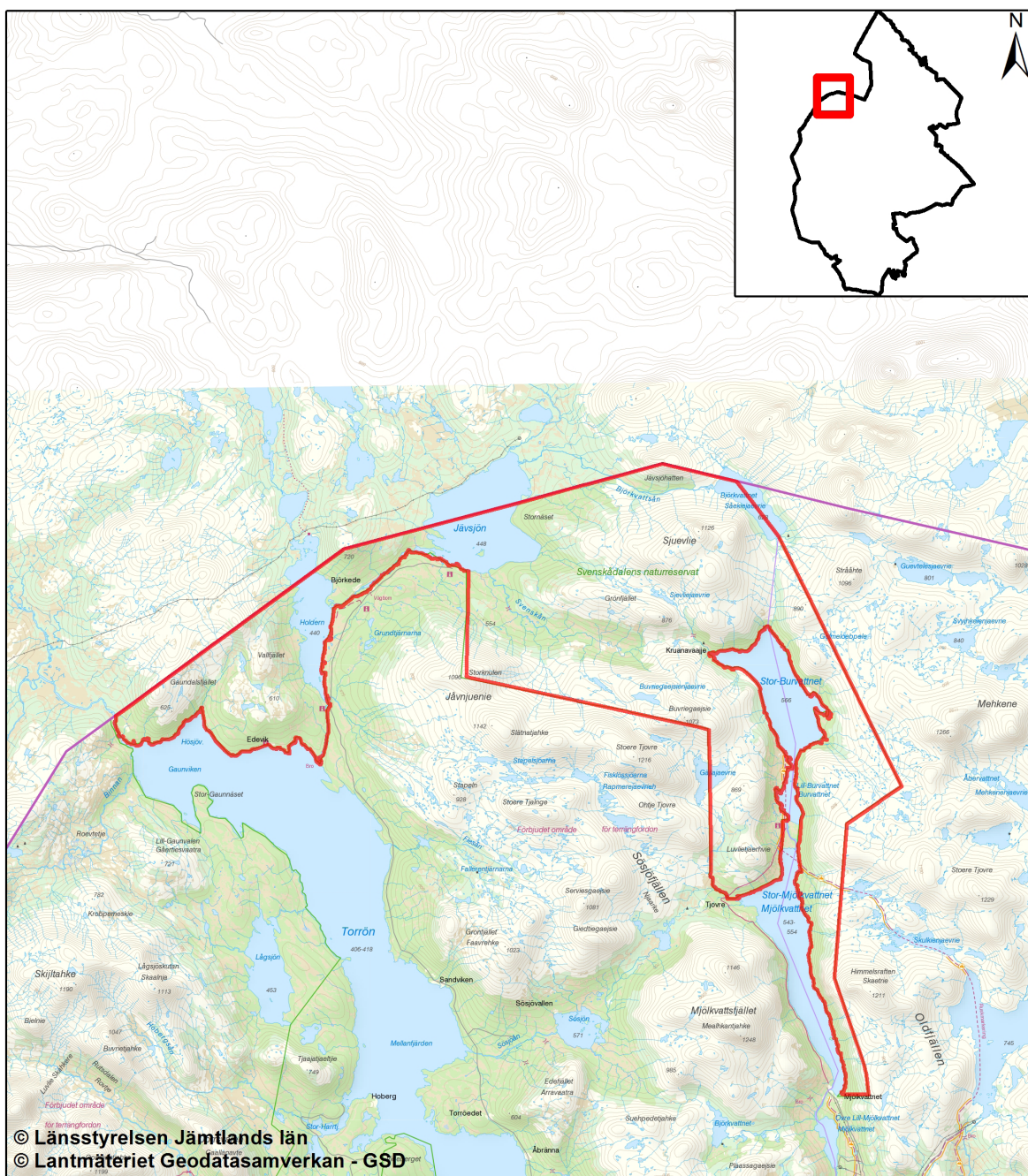
Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap.27–29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Karta och kartverktyg

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt Natura 2000-område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information. Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar, lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor, linjer, punkter). Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. För mer information, se Länsstyrelsens hemsida.

Här nedan finns en översigtskarta över områdets belägenhet.

Teckenförklaring

 Svenskådalen

Förklaring av begrepp

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är alltid att upprätthålla de förtecknade naturtyperna och arterna i "gynnsam bevarandestatus".

Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver vad bevarandesyftet innebär i praktiken för förtecknade naturtyper och arter. Målet skall alltså, helst med hjälp av mätbara parametrar, beskriva vad gynnsam bevarandestatus för aktuell art eller naturtyp innebär. Föreligger redan gynnsam bevarandestatus sätts bevarandemålen ofta så att nuvarande förhållanden ska bibehållas.

Bevarandestatus

Bevarandestatus för en naturtyp bestäms av de faktorer som påverkar naturtypen och dess typiska arter. Med påverkan avses något som på lång sikt kan förändra naturtypens naturliga utbredning, struktur, funktion, eller förändra de typiska arternas möjlighet till överlevnad. En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- » dess naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande, och
- » den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga kommer att finnas under en överskådlig framtid, och
- » bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandestatus för en art bestäms av de faktorer som påverkar arten och som på lång sikt kan förändra den naturliga utbredningen eller storleken hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses som gynnsam när:

- » uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli livskraftigt och
- » artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde inte minskar inom en överskådlig framtid, och
- » det kommer att fortsätta finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Habitat

Med habitat menas en miljö som är lämplig för en viss art att leva i. I denna bevarandeplan används begreppet naturtyp ofta som synonym till habitat.

Koder

Varje naturtyp och art som omfattas av art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet har en speciell kod. Förteckningen över koder för arter och naturtyper som återfinns i Sverige hittas på Naturvårdsverkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se>

Dessutom har alla Natura 2000-områden en unik kod.

Prioriterad art eller naturtyp

Utpekade som prioriterade i art- och habitatdirektivet eftersom Sverige som medlem i EU har ett särskilt ansvar för dessa. Prioriterade arter och naturtyper är ofta de mest hotade och/eller så finns deras huvudsakliga utbredningsområde inom EU.

Rödlistad art

Rödlistan är en nationell sammanställning av arters status (utdöenderisk) inom landets gränser. Arternas status bedöms med hjälp av ett antal kriterier som omfattar skattningar av populationsstorlek, förekomst, utbredning och trender. Utifrån en sammantagen bedömning placeras arterna i olika rödlistekategorier. Läs mer på Artdatabankens hemsida: <http://www.artdatabanken.se>

Typisk art

Indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art och habitatdirektivet. I tabellerna nedan redovisas samtliga i området påträffade arter och naturtyper som legat till grund för detta. Resterande areal upp till områdets totala areal uppfyller idag inte kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal	Bevarandestatus
3130	Ävjestrandsjöar	1 943,1 hektar	Gynnsam
3160	Myrsjöar	2,1 hektar	Gynnsam
3220	Alpina vattendrag	55,4 hektar	Gynnsam
3260	Mindre vattendrag	9,2 hektar	Gynnsam
4060	Alpina hedar	10 744,7 hektar	Gynnsam
4080	Alpina videbuskmarker	81,4 hektar	Gynnsam
6150	Alpina silikatgräsmarker	1 462,0 hektar	Gynnsam
6170	Alpina kalkgräsmarker	145,6 hektar	Gynnsam
6430	Högörtängar	99,7 hektar	Gynnsam
6450	Svämängar	2,4 hektar	Gynnsam
6520	Höglänta slåtterängar	1,8 hektar	Gynnsam
7140	Öppna mossar och kärr	1450,6 hektar	Gynnsam
7230	Rikkärr	85,0 hektar	Gynnsam
8110	Silikatrasmarker	4,4 hektar	Gynnsam
8220	Silikatbranter	78,3 hektar	Gynnsam
9010*	Taiga	5348,7 hektar	Gynnsam
9040	Fjällbjörkskog	1388,0 hektar	Gynnsam

*= Prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.

Tabell 2. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet.

Art	Svenskt namn	Bevarandestatus
Lynx lynx	Lodjur	Okänd
Alopex lagopus	Fjällräv	Okänd
Gulo gulo	Järv	Okänd

Tabell 3. Fågelarter ingående i fågeldirektivet som observerats eller där spår av arten observerats i området.

Kod	Art	Svenskt namn
A001	<i>Gavia stellata</i>	Smålom
A002	<i>Gavia Arctica</i>	Storlom
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	Sångsvan
A082	<i>Circus cyaneus</i>	Blå kärrhök
A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	Fiskgjuse
A098	<i>Falco columbarius</i>	Stenfalk
A104	<i>Tetrastes bonasia</i>	Järpe
A108	<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder
A127	<i>Grus grus</i>	Trana
A139	<i>Charidrius morinellus</i>	Fjällpipare
A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	Ljungpipare
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	Brushane
A166	<i>Tringa glareola</i>	Grönbena
A170	<i>Phalaropus lobatus</i>	Smalnäbbad simsnäppa
A194	<i>Sterna paradisea</i>	Silvertärna
A215	<i>Bubo bubo</i>	Berguv
A220	<i>Strix uralensis</i>	Slaguggla
A222	<i>Asio flammeus</i>	Jorduggla
A223	<i>Aegolius funereus</i>	Pärluggla
A234	<i>Picus canus</i>	Gråspett
A236	<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka
A241	<i>Picooides tridactylus</i>	Tretåig hackspett
A272	<i>Luscinia svecica</i>	Blåhake
A409	<i>Lyrurus tetrix</i>	Orre

Områdesbeskrivning

Svenskådalen naturreservat omfattar delar av Sösjöfjällen med omgivningar. Centralt i området ligger Svenskådalen. Inom reservatet finns två särskilt klassade urskogsartade områden: Svenskådalen och sluttningarna ner mot Stor-Burvattnet. Sjöarna Stor-Burvattnet och Mjölkvattnet är kraftigt reglerade och ingår inte i reservatet. De omges av ett smalt band av gles björkblandad fjällgranskog med inslag av tall, och är av naturskogsartad. Skogen är delvis mycket lite kulturpåverkad. Runt Stor-Burvattnet syns endast sporadiska uttag nära strandzonen. Mellan sjöarna, inom bland annat det gamla före detta Lulejärverereservatet står gammal gran- och tallskog medan granen dominerar längst i norr. Längre söderut är skogen måttligt påverkad av huggningar.

Myrmarker av backkärrtyp upptar en stor areal. Sluttningen ner mot Stor-Mjölkvattnet längst i söder är mycket brant och otillgänglig. Den fungerar framför allt som en värdefull viltbiotop.

Svenskådalen är en myrrik skogsdalgång med omväxlande tall- och granskog. Tallen dominerar på hållmark och på andra magra partier främst i dalens botten med an granen återfinns i branta, välöversilade partier och i sluttningar upp mot kalfjället. Skogen är relativt väl sluten i anslutning till Gevsjön medan den i huvudsak glesar ut mot väster. Hela dalgången är påverkad av avverkningar.

Området mellan Jävsjön och Torrön längst i väster utgörs av ett lågfjällsområde med omgivande skogsmarker. Andelen myr är mycket stor. Vattnen Svensån – Jävsjön – Jävsjöströmmen – Holdern – Holderströmmen utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt oreglerat vattensystem.

Längst i väster når reservatet fram till Skäckerfjällens naturreservat. De båda reservaten ansluter på en lång sträcka till riksgränsen mot Norge. Hela naturreservatet är året-runtmarker för renbete.

Inom reservatet finns en fjällägenhet (Edevik), och en före detta fjällägenhet (Björkede). I Edevik drivs ett fjällnära jordbruk med får som betesdjur. Inägan betas och slås. Gården är en avknoppning från Björkede som var ett nybygge innan det övergick till att bli en fjällägenhet. I Svenskådalen finns många samiska lämningar. En fåbodlämning finns även vid Holdern.

Naturvärdesbedömning

Flera våtmarker i området har fått högsta eller näst högsta naturvärdesklass i Länsstyrelserna våtmarksinventering. Svenskådalen är även Riksintresse för natur- och kulturmiljövård. Flera hotade fågel- och däggdjursarter finns i området (se tabell 4). Sammantaget är reservatet ett värdefullt vildmarksområde med fjäll, myrar och urskogsartade områden med mycket höga naturvärden. Planerna på skydd på den norska sidan förhöjer värdet ytterligare. Svenskådalen är skyddad som naturreservat sedan 1990 vilket innebär goda förutsättningar för dess värden att kvarstå även framgent.

Tabell 4. Exempel på rödlistade arter inom Natura 2000-området Svenskådalen.

Förklaring av förkortningarna för rödlistans olika hotkategorier enligt Artdatabanken:
 EX=Utdöd, EW=Utdöd i vilt tillstånd, RE=Nationellt utdöd, CR = Akut hotad, EN = Starkt hotad, VU = Sårbar, NT = Nära hotad, LC=Livskraftig och DD = Kunskapsbrist.

Latinskt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Fåglar		
<i>Bubo bubo</i>	Berguv	VU
<i>Circus cyaneus</i>	Blå kärrhök	NT
<i>Falco rusticolus</i>	Jaktfalk	VU
<i>Gallinago media</i>	Dubbelbeckasin	NT
<i>Gavia stellata</i>	Smålom	NT
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	NT
Däggdjur		
<i>Alopex lagopus</i>	Fjällräv	EN
<i>Lynx lynx</i>	Lodjur	VU
<i>Gulo gulo</i>	Järv	VU

Bevarandesyfte och bevarandemål

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet för området är att samtliga ovan utpekade naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet skall upprätthållas i gynnsam bevarandestatus. Dessutom ska möjligheter ges till vetenskapliga studier och rörligt friluftsliv. Bevarandemål för de utpekade naturtyperna För att konkretisera syftet har följande bevarandemål fastställts för naturtyperna.

Vatten

AREAL

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Ävjestrandsjöar (3130) cirka 1943 hektar.
- » Myrsjöar (3160) cirka 2,1 hektar.
- » Alpina vattendrag (3220) cirka 55,4 hektar.
- » Mindre vattendrag (3260) 9,1 hektar.

STRUKTURER OCH FUNKTIONER: GEMENSAMMA MÅL FÖR VATTEN

- » Naturliga förhållanden avseende vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning.
- » God vattenkvalitet, det vill säga näringsfattigt och oftast klart vatten (förutom vid snösmältning) med låg belastning av miljöföroreningar.
- » Inga mänskligt skapade hinder så att vandringsvägarna för vattenlevande organismer är fria.
- » Endast inhemska fiskarter och andra vattenlevande djur och växter.

SPECIFIKT FÖR ALPINA VATTENDRAG (3220):

- » Vattendragets omgivning skall vara naturliga med till exempel örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker.

SPECIFIKT FÖR ÄVJESTRANDSJÖAR (3130):

- » Förekommande störningsmoment såsom ishyvling, strandbete eller översvämning
- » Kortskottsvegetation (till exempel notblomster, strandpryl, braxengräs, klotgräs)
- » Periodvis blottlagda stränder med annuell (ettårig) vegetation.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Hedar

AREAL

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Alpina hedar (4060) cirka 10 744,7 hektar.
- » Alpina videbuskmarker (4080) cirka 81,4 hektar

STRUKTURER OCH FUNKTIONER

- » Inga skador i växttäcknet efter mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning eller annat slitage.
- » Betespräglad efter extensivt renbete.
- » Ingen negativ förändring av täckningsgraden av mark-, fält-, busk- och trädsikt.
- » Videbuskmarker: Viss översilning av näringsrikt vatten.
- » Fjällhedrar och boreala hedar: Eventuell kalkpåverkan från underlaget eller från tillrinnande vatten.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Gräsmarker

AREAL

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Alpina silikatgräsmarker (6150) cirka 1 462 hektar.
- » Alpina kalkgräsmarker (6170) cirka 145,6 hektar.
- » Högörtängar (6430) cirka 99,7 hektar.
- » Höglänta slåtterängar (6520) cirka 1,8 hektar.

STRUKTURER OCH FUNKTIONER FÖR ALPINA OCH SUBALPINA SILIKATGRÄSMARKER

- » Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- » Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädsikt bör inte nämnvärt förändras.
- » Markslitage på grund av till exempel terrängkörning och vandringsstigar är försumbar.
- » Ibland ett extensivt renbete.
- » Arealen för snölegevegetation är stabil för silikatgräsmarker.

STRUKTURER OCH FUNKTIONER FÖR HÖGÖRTÄNGAR:

- » Upprepad störning som gör vedväxter konkurrenssvaga, såsom till exempel kraftig islossning eller vårfrost (inte samma hävdbehov).

STRUKTURER OCH FUNKTIONER FÖR HÖGLÄNTA SLÅTTERÄNGAR

- » Ogödslad slåttermark i höjdläge.
- » Artrik, tjock grässvål som följd av årlig slåtter och eventuellt efterbete.
- » Väl hävdad vid sommarens slut.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Våtmarker

AREAL

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Öppna mossar och kärr (7140) cirka 1 450,6 hektar.
- » Rikkärr (7230) cirka 85 hektar.

STRUKTURER OCH FUNKTIONER

- » Naturlig hydrologi, opåverkad av dikning och annan markavvattning
- » Öppen areal x hektar, det vill säga den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- » Vegetationen ska ha en naturlig struktur och täckningsgrad. (kan behövas hävd ibland).
- » De eventuella befintliga strukturer som finns såsom tuvor, dråg, strängar, gölar, gungflyn med fler ska finnas kvar i samma omfattning och spridning med undantag av naturliga förändringar.
- » Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädskikt bör inte nämnvärt förändras. Undantaget då förändringen är en för naturtypen positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- » Markslitage på grund av mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning, promenadvägar eller annat slitage är försumbar.

SPECIFIKT FÖR RIKKÄRR:

- » Ständig tillförsel av baskatjonrikt/kalkhaltigt vatten.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Berg

AREAL

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Silikatrasmarker (8110) cirka 4,4 hektar.
- » Silikatbranter (8220) cirka 78,3 hektar.

STRUKTUR OCH FUNKTION

- » Utbredningen av klippvegetation minskar inte.
- » Naturliga processer som till exempel ras och vittring fortgår.
- » För lokaler med häckande rovfåglar skall inte störningarna från människor påverka häckningen negativt.
- » Opåverkad hydrologi.
- » Beskuggningen av rasbranten minskar inte.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Skog**AREAL**

Arealen ska uppgå i minst samma area som vid tidpunkten för utpekandet, det vill säga för:

- » Taiga (9010) cirka 5 348,7 hektar.
- » Fjällbjörkskog (9040) cirka 1 388 hektar.
- » Struktur och funktion: gemensamt för alla skogstyper
- » Endast inhemska trädslag får förekomma.
- » Ingen eller försumbar påverkan på hydrologin från till exempel markavvattning.
- » Taiga (9010): skogen ska vara flerskiktad och/eller olikåldrig.

SPECIFIKT FÖR AKTUELLA UNDERGRUPPER INOM TAIGA (9010):**A. Granskog**

- » Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 kubikmeter (nedre tröskelvärde 20 kubikmeter) per hektar.
- » I genomsnitt cirka 20 till 35 procent av den döda veden skall vara stående.

B. Tallskog

- » Trädslagssammansättningen ska utgöras av minst 70 procent tall.
- » Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 kubikmeter (nedre tröskelvärde 20 kubikmeter) per hektar.
- » Gamla grova tallar förekommer med i genomsnitt minst 30 stycken per hektar.
- » Förekomsten av frisk, ung tall i betningsfri (4 meter) höjd skall förekomma med minst 80 stammar/hektar.

C1. Barrblandskog

- » Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 kubikmeter (nedre tröskelvärde 20 kubikmeter) per hektar.
- » I genomsnitt cirka 20 till 35 procent av den döda veden skall vara stående.

C2. Barr/lövblandskog

- » 20 till 50 procent av grundytan på beståndsnivå ska utgöras av trivallövträd, varav minst en tredjedel ska utgöras av asp och/eller sälg och/eller rönn.
- » Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier med brösthöjdsdiameter ≥ 10 centimeter ska förekomma med i genomsnitt minst 20 kubikmeter (nedre tröskelvärde 10 kubikmeter) per hektar. Minst 30 procent av den döda veden skall vara lövträd.
- » I genomsnitt cirka 20 till 35 procent av den döda veden skall vara stående.
- » Minst åtta grova lövträd per hektar som är mer än 30 centimeter i brösthöjdsdiameter.

FJÄLLBJÖRKSOG (9040)

- » Virkesförrådet fjällbjörk får inte öka eller minska med mer än 20 procent.
- » Gran och/eller tall utgör mindre än 20 procent av virkesförrådet.
- » Relationen död/levande ved skall vara minst en femtedel.
- » Markslitage på grund av till exempel terrängkörning och promenadvägar är försumbar.

TYPISKA ARTER

Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Bevarandemål för de utpekade arterna

LODJUR (1361), FJÄLLRÄV (1911) OCH JÄRV (1912)

För lodjur, fjällräv och järv är målet att området skall hysa naturligt förekommande livskraftiga populationer, det vill säga den nuvarande utbredningen samt antalet skall inte tillåtas att minska annat än inom ramen för naturlig succession och variation.

Bevarandemål för de utpekade fåglarna

För alla fågelarterna i tabell 3 är målet att området skall hysa naturligt förekommande livskraftiga populationer, det vill säga att den nuvarande utbredningen samt antalet skall inte tillåtas att minska annat än inom ramen för naturlig succession och variation.

Beskrivning av naturtyper och arter

Vatten

Ävjestrandsjöar (3130)

Naturtypen innebär näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar upp till fjällen. Stränderna är grunda, ibland betespräglade. Vegetationen består av akvatiska arter som strandpryl och braxengräs samt av annueller (ettåriga växter) på blottlagda strandzoner. Naturtypen har naturligt näringsfattigt eller svagt näringsrikt och relativt klart vatten med låg grad av antropogen belastning avseende bl.a. humus, försurande ämnen, partiklar (grumlande ämnen), näringsämnen och miljögifter. Representativa objekt av naturtypen har stora naturliga vattenståndsfluktuationer på flacka bottnar.

Det är viktigt att vattenståndsvariationer och hydrologi inte försämras. Vidare ska artsammansättningen vara utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar och det är positivt om vandringsvägarna i anslutande vattensystem är utan mänskligt skapade vandringshinder.

Myrsjöar (3160)

Naturtypen utgörs av naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och ett naturligt lågt pH. Vegetationen är gles och består ofta av flytbladsväxter och akvatiska mossor. Stränderna är i huvudsak organogena (det vill säga att de består av en hög andel organiskt material) med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossbestånd som i regel bildar gungflyn. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen. Myrsjöar är normalt relativt små (ofta mindre än tio hektar, sällan större än 50 hektar) och förekommer i hela landet, framför allt på organogena och näringsfattiga jordar i myrrika områden samt i skogslandskapet.

Alpina vattendrag (3220)

Alpina vattendrag med örtrik strandvegetation förekommer i den alpina regionen, i avrinningsområdenas övre delar. De är därmed en delmängd av många större vattensystem i norra Sverige. De alpina vattendragen är ofta opåverkade och har naturliga omgivningar med örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker. Viktiga förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är en naturlig vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning samt god vattenkvalitet och fria vandringsvägar (inga mänskliga hinder). Förhållandena i angränsande strandmiljöer och tillrinningsområden är av väsentlig betydelse för gynnsam bevarandestatus.

Mindre vattendrag (3260)

Mindre vattendrag förekommer i hela landet i såväl skogs- som jordbruksmark. Naturtypen omfattar oftast vattendrag som har strömmordning lägre än fyra och/eller lägre årsmedelvattenföring än 20 kubikmeter per sekund. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor.

Hedar

Alpina hedar (4060)

Fjällhedrar och boreala hedar med dvärgvuxen och krypande busk- och risvegetation. De kan utvecklas på såväl kalkfattiga som på mer basiska marker.

Alpina videbuskmarker (4080)

Videbuskmarker i fjällen och subarktiska områden. De uppträder ofta kring bäckar, där de kan breda ut sig över stora arealer. Videbuskmarkerna kan bitvis vara svårgenomträngliga och saknar då undervegetation, ibland glesare och då med en vegetation av gräs och örter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för hed-naturtyperna

- » Extensivt renbete.
- » Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- » För vissa videbusktyper är översilning med näringsrikt vatten en förutsättning.

Gräsmarker

Alpina kalkgräsmarker (6150)

Silikatgräsmarker i fjällen samt i höglänta områden i den boreala regionen med en artfattig vegetation av klynnetåg, styvstarr, mossor och lavar. Typen utbildas i regel på torra, vindexponerade ytor i områden med kalkfattig berggrund. Jordtäckningen är i regel tunt och består till största delen av vittringsmaterial. Vegetationen är vanligen påverkad av ett långvarigt renbete.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- » Vanligen ett extensivt renbete.
- » Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Alpina kalkgräsmarker (6170)

Kalkrika gräsmarker ovanför trädgränsen dominerade av gräs, halvgräs och lågörter. Floran är mycket artrik, ibland med inslag av exklusiva fjällväxter. Eventuella snölegor som gränsar till naturtypen är också inkluderade. Vegetationen är vanligen påverkad av ett långvarigt renbete. Kalkgräsmarkerna är ofta mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och kännetecknas av att det antingen generellt förekommer rikligt med orkidéer, eller förekommer minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt mindre vanlig, sällsynt eller mycket sällsynt.

Högörtängar (6430)

Ofta näringsrika högörtsamhällen i såväl höglänt som låglänt terräng. Typen uppträder i regel som en igenväxningsfas av en frisk-fuktig betesmark, där hävden avstannat. Två typer finns: a) Fuktiga och näringsrika högörtsamhällen i kantzoner, längs vattendrag, i betesmarker och i skogsbyn. b) Alpina högörtängar.

Höglänta slätterängar (6520)

Artrika, höglänta slätterängar på torra till friska marker, främst i fjällnära och andra höglänta områden. Ibland finns i vegetationen ett inslag av fjällväxter. I Svenskådalen finns höglänta slätterängar inom fjällägenheten Edevik.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus på högörtängarna och de höglänta slätterängarna:

- » Hävd och röjning av igenväxningsvegetation. Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör i första hand vara vägledande.
- » I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Våtmarker**Öppna mossar och kärr (7140)**

Myrar i så kallade aapamyrkomplex, myrar med mer än 25 procent krontäckning och kärr med mer än 70 procent krontäckning räknas dock till andra naturtyper. Naturtypen är ofta en viktig häckningslokal för olika fågelarter. Generellt har våtmarker en viktig funktion i landskapet. De är en viktig del av vattnets storskaliga kretslopp genom att till exempel jämna ut vattenflöden. Genom sin ofta mosaikartade uppbyggnad med stor variation av blöthetsgrad, öppenhet och olika strukturer ger de goda förutsättningar för många olika arter att leva här.

Rikkärr (7230)

Rikkärr är öppna eller skogklädda kärr (ett kärr är en myr som påverkas av vatten från omgivande fastmark) med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs vanligen upp av så kallade brunmossor. Många rikkärr har hävdats genom ängsbruk och betesdrift.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus i våtmarkerna

- » Hydrologi och hydrokemi ska inte påverkas negativt.
- » Täckningsgraden av bottenfält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget då det är en positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- » De strukturer som finns på myren bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantaget naturliga förändringar eller positiva förändringar efter restaurering.

Exempel på strukturer är tuvor, höljor, slukhål, dråg, gungflyn.

- » Hävd i form av återkommande röjningar, slåtter eller extensivt bete kan vara en förutsättning för att naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas.

SPECIFIKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR VISSA NATURTYPER

- » I Rikkärr (7230) ska det dessutom finnas ständig tillgång på framspringande baskatjonrikt vatten.
- » Vattendragens mader i Öppna mossar och kärr (7140) bör ha så naturlig vattenregim som möjligt.

Berg

Silikataramarker (8110)

Silikatarasmarker i bergsområden. Dessa branter kan vara stenbrott eller ha bildats på naturlig väg. Vegetationen domineras av mossor, lavar och ormbunsväxter. Nedanför kalfjället är rasbranterna i den nedre delen ofta glest trädbevuxna. I lokalklimatiskt gynnade lägen förekommer artrikare växtsamhällen och ett stort lövträdsinslag.

Silikatbranter (8220)

Silikatrika klippor, med vegetation på stenhällar och i sprickor. Berggrunden utgörs av svårvittrade och näringsfattiga graniter, gnejser och skiffrar. Naturtypen är spridd i Sverige och omfattar alla sluttningar eller lutande (minst 30 graders lutning) klippor med silikatrika bergarter, förutom klippor som påverkas av havet. I representativa fall är branten högre än fem meter och bredare än 20 meter, och består huvudsakligen av fast berggrund. Branten eller den branta sluttningen får ej vara täckt av ett sammanhängande vegetationsskikt. I habitatet ingår också mindre klipphyllor med vegetation.

Branterna är en viktig livsmiljö för många lavar och är ofta boplats för rovfåglar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- » Ren luft.
- » Opåverkad hydrologi.
- » Fortgående sluttningsprocesser som ras, laviner eller slasklaviner med talusbildning.
- » Måttlig störning.
- » Gynnsam bevarandestatus för typiska arter.

Skog

Taiga (9010)

Naturliga gamla skogar samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar, "naturskog" eller "naturskogsartad skog". Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. De hyser en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och evertebrater (främst skalbaggar). Brand präglade förr i hög grad skogarna och många hotade arter är beroende av förekomst av död ved och olika successionsstadier.

Undergrupper:

A. naturlig, gammal granskog, B. naturlig, gammal tallskog, C. naturlig, gammal blandskog, D. naturlig, gammal triviallövskog, E. nyligen brända områden (brandfält), F. yngre successionsstadier som utvecklats efter brand, till exempel lövbrännor.

Närmare fjällen har det emellertid som regel gått längre tid mellan bränderna och det är troligt att dessa vanligen grandominerade skogar har brunnit mycket sällan. De fjällnära, urskogsartade, skogarna har mycket höga naturvärden genom sin orördhet och storlek och är en betydelsefull del av den sista vildmarken i Sverige. Den skogliga kontinuiteten, det vill säga den tid som det vuxit skog på en plats, kan vara betydelsefull för vissa arter och den fjällnära västliga taigan har ofta en mycket lång kontinuitet. Viktiga substrat för den västliga taigans biologiska mångfald är gamla träd av tall och gran och död ved som torrakor, högstubbar och lågor liksom äldre lövträd av asp och sälg.

Fjällbjörkskog (9040)

Skog med dominerande fjällbjörk i den subalpina zonen i fjällområden. Fjällbjörken är här konkurrenskraftig på grund av djupa snöförhållanden och sen snösmältning. Olika vegetationstyper uppträder beroende på jordmån och exponering. De fattigaste typerna är rika på lavar och ris, de rikaste domineras av högorter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus i skogen

- » Skoglig kontinuitet med en varierad åldersstruktur och gamla träd.
- » Förekomst av viktiga substrat såsom exempelvis:
  - Död ved i form av högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad.
  - Gamla och grova träd av olika trädslag.
  - I örtrik granskog och västlig taiga även lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) av till exempel asp, sälg och rönn.
- » Naturlig dynamik, vilket omfattar naturliga störningar, som stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar. I västlig taiga är brand en viktig dynamisk faktor, i fjällbjörkskog är massangrepp av fjällbjörkmätare och laviner vanliga.
- » Opåverkad hydrologi.

- » Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

SPECIFIKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR VISSA NATURTYPER

- » Taiga (9010): I områden med brandhistorik är vissa typer av bränd ved en förutsättning för många arter. Brandrefugier (områden där brand sällan eller aldrig förekommit) såsom till exempel fuktigare granskogar, sumpskogar, raviner etc. förutsätter en buffertzona mot hyggen och brandfält.
- » Fjällbjörkskog (9040): Kontinuitet av fjällbjörk, bland annat för lavar i trädsiktet. Topografi och klimat med mycket snö och sen snösmältning gör fjällbjörken konkurrenskraftig. Översilade eller genomsilade sluttningar, alternativt kalkrik jordmån eller berggrund, är en förutsättning för de rikare typerna. Naturliga lämmel- och ripsyklar är en förutsättning för rovdjur (till exempel fjällräv) och fåglar (till exempel fjällabb och fjälluggla).

Arterna

Fjällräv (1911)

Arten har traditionella yngelplatser i allmänhet belägna högt på fjällheden – praktiskt taget alltid ovan björkgränsen och där substratet är lättgrävt med sorterad sand eller mo. Födan domineras av smågnagare. Den fångar även ripor och sommartid fågelungar av olika slag. Vintertid utgör förekomst av kadaver en viktig födokälla för fjällräven.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är således:

- » tillgång till yngelplatser av speciell kvalitet.
- » god förekomst av smågnagare med regelbundna intervall.
- » god eller säker förekomst av framförallt renkadaver vintertid.

Arten hävdar revir och jagar under ynglingstiden över arealer i storleksordningen 15 till 36 kvadratkilometer. Den kan, då den uppsöker nytt revir eller partner, förflytta sig flera tiotals mil.

Järv (1912)

I vårt land är järven starkt knuten till fjällen och de fjällnära skogsområdena. De svenska järvarna lever nästan uteslutande i områden med renskötsel och renen är ett viktigt bytesdjur. Järven snyltar dessutom på andra djurs bytesrester, bland annat äter den ofta kadaver som lämnas av lodjur. Bytesrester göms regelbundet på skyddade ställen och kan nyttjas under hela vintern. Ungarna föds i en lya belägen i en klippkant i en fjällbrant eller i blockmark i skogen.

Järvar av båda könen försvarar ett revir mot artfränder. Ynglande honors revir tycks uppgå till en till två kvadratmil medan en hanes revir är mångdubbelt större och överlappar flera honors. Järven kan, då den söker revir eller partner, förflytta sig tiotals mil.

Lodjur (1361)

Lodjuret kräver viltrika marker där födan utgörs av allt från gnagare till större djur som rådjur och ren. Ungarna föds i en bergsbrant eller på en annan skyddad plats. Lodjuret förekommer i stor utsträckning i kuperade och ostörda marker där det finns skydd. Ungarna följer modern i tio månader. Vid parningstiden i mars splittras familjen.

Lodjurets hemområde är flera kvadratmil stort. Den kan, då den söker revir eller partner, förflytta sig tiotals mil.

Fågelarterna**Gruppen pipare, vadare och trana**

Arternas namn och kod:

- » A 151 Brushane
- » A 154 Dubbelbeckasin
- » A 139 Fjällpipare
- » A 166 Grönbena
- » A 140 Ljungpipare
- » A 170 Smalnäbbad simsnäppa
- » A 127 Trana

EKOLOGISKA KRAV

Allmänna ekologiska krav för denna grupp av vadare, pipare och trana, är stora öppna våtmarksmosaiker (för till exempel ljungpipare minst 90 hektar) med låg vegetation, för att begränsa möjligheter till gömslen och sökplatser för rovdjur och -fåglar. Hävdade ränningar och slåttermarker säkrar kravet på låg vegetation och områden för födosök. Fjällpipare häckar och födosöker på torra och relativt högt belägna fjällhedar. De flesta vadare håller sig inom relativt små revir, för dubbelbeckasin gissningsvis tio hektar, fjällpiparens revir är cirka en kvadratkilometer. Relativt högt vattenstånd är viktigt, till exempel för trana som häckar på våtmarker omgärdade av vatten.

- » Fiskfria gölar krävs för den smalnäbbade simsnäppan.
- » Ostördhet under häckningen och på spelplatser är mycket viktigt för till exempel dubbelbeckasin och trana.

Gruppen rovfåglar och ugglor

Arternas namn och kod:

- » A 082 Blå kärrhök
- » A 094 Fiskjuse
- » A 102 Jaktfalk
- » A 222 Jorduggla
- » A 223 Pärluggla
- » A 098 Stenfalk

EKOLOGISKA KRAV

Rovfåglar kräver ostördhet runt häckningsplatserna under häckningsperioden, det vill säga främst under april till augusti. Jaktfalk kräver hänsyn främst under tiden mars-mitten av maj. Mindre känsliga är dock hök- och pärluggla.

Fiskgjuse bygger bon i plattkronade gamla tallar (äldre än 200 år) eller på klipphyllor, fiskgjuse i nära kontakt med vatten. Jakt- och stenfalk använder sig av bland annat övergivna korp- och kråkbön i träd eller på klipphyllor. Pärluggla bygger bo i hålträd efter främst spillkråka i tät skog, gärna i närheten av större öppna områden. Helt knutna till öppna områden är blå kärrhök och jorduggla vilka häckar ute på eller i anslutning till stora öppna områden, till exempel myrar, kärr och hedar.

Stora öppna områden såsom våtmarker, naturbetesmarker, slåttermarker och hyggen är viktiga för födosök av främst gnagare och småfågel för stenfalk, jorduggla och blå kärrhök. Även pärluggla kan husera i kantzonen mellan skog och öppen mark.

Fåglarnas föda skiljer sig. Gnagare och småfåglar är viktiga bytesdjur för de mindre rovfågarna, de medelstora jagar även hare och mellanstora fåglar. Jaktfalk jagar främst dal- och fjällripa och häckningen är helt beroende av födotillgången. Fiskgjuse jagar fisk ned till en halv meters djup. De mindre rovfågarna söker föda i mindre revir om 3 till 25 kvadratkilometer. Större rovfåglar har större revir: jaktfalkens är 200 till 300 kvadratkilometer.

Gruppen simfåglar och silvertärna

Arternas namn och kod:

- » A 194 Silvertärna
- » A 001 Smålom
- » A 002 Storlom
- » A 038 Sångsvan

Gruppen är ganska spretig och har olika ekologiska krav.

Lommarna behöver ostörda häckningsplatser, medan silvertärna är mindre störningskänsliga. Smålom häckar vid fiskfria dammar och småvatten ute på gungflyn för att komma undan predatorer. Storlom häckar på öar och holmar vid klarvattensjöar. Silvertärna kräver fiskrika sjöar och häckningsplatser skyddade från bland annat mink och räva.

Lommar och silvertärnor fiskar medan sångsvan äter undervattenväxter.

Dikning och därmed igenväxning av våtmarkerna ökar tillgängligheten för räva och andra jägare till häckningsplatserna, vilket påverkar smålom och silvertärna.

Som känsligast är sångsvan vid rastplatser under flyttningar och på övervintringsområden. Därför behöver sångsvan lugn under vårvintern (par som häckar i nordligaste delen av Skandinavien).

Silvertärnor är ganska störningskänsliga fåglar men har minskat drastiskt i antal.

En orsak är färre skrattnåskolonier som har givit skydd för rovfåglar.

Smålom har minskat i antal under en lång tidsperiod. I Europa är norra Skandinavien kärnområde för sångsvan.

Gruppen hackspettar

Arternas namn och kod:

- » A 236 Spillkråka
- » A 241 Tretåig hackspett

EKOLOGISKA KRAV

Lämpliga häckningsmiljöer för spillkråka är grov asp (30 centimeter diameter i brösthöjd) och tall (40 centimeter diameter i brösthöjd), vilket är en bristvara i norrländska skogar. Medelåldern för häckningsträd i Dalarna är 187 år och i Gästrikland 239 år, vilket innebär att den troligen inte är lägre i Jämtlands län. Spillkråkans föda är vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd, på stubbar mm, gärna i rotrötad gran efter hästmyror.

Tretåig hackspett häckar i skog med ett stort inslag av döda eller döende träd, huvudsakligen i olikåldrig naturgranskog med kontinuerlig förekomst av barkborreangripna träd och högstubbar och ofta i sumpgranskog. För att trivas krävs att minst fem procent av den stående biomassan är stående död ved med kvarsittande bark. Den är specialist på barkborrar och följer massförekomsterna av insekterna till brandfält, stormfällan etcetera. Därför är den tretåiga hackspetten mer rörlig än många andra hackspettar.

Spillkråkan är något av en nyckelart i barrskogens ekosystem genom att den producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som inte själva kan hugga ut sitt bo.

Båda hackspettarna är stannfåglar och häckningsreviret är 25 till 100 hektar för tretåig och 100 till 1000 hektar för spillkråka. Båda rör sig vintertid över större arealer.

Historiskt sett har hackspettar, gynnats av skogsbränder, på kort sikt genom insektsrikedomen på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av så kallade lövbrännor.

Gruppen skogshöns och blåhake

Arternas namn och kod:

- » A 104 Järpe
- » A 108 Tjäder
- » A 409 Orre
- » A 272 Blåhake

EKOLOGISKA KRAV

Blåhaken häckar i fjällbjörkskog och områden med täta videsnår. Häckningsreviret är cirka en hektar.

Orren är de öppna markernas skogshöna och häckar på hedar och mossar samt i tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder.

Tjädern häckar i stora sammanhängande skogsområden med en variation av gammal tallskog, myrar, kärr och sumpskogar. Dessutom är den bunden till traditionella lekplatser. Under vintern lever den i äldre tallskog och livnär sig på

tallbarr och tallskott. Våren tillbringar hönan på våtmarker och äter blad, blommor och skott tuvullens. De små kycklingarna trivs också ute på våtmarkerna, där de äter insekter.

Tjäderns och orrens hemområde är cirka 25 till 75 kvadratkilometer stort.

Järpen vill ha tät skog med föryngring av främst gran med inblandning av al, björk och asp. Lövträdsandelen bör överstiga tio procent för att marken ska accepteras.

Järpen hittas inte i fragmenterade, isolerade lokaler mindre än 25 hektar. Förblir biotopen intakt stannar järpen i sitt revir hela sin livstid.

För alla skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktigt för kycklingarnas överlevnad, och därför blir hönsen beroende av bland annat våtmarker under kycklingarnas första levnadsveckor.

Hotbild

Svenskådalen är naturreservat och därmed har de flesta hoten uppräknade nedan redan eliminerats. Aktuella hot är eventuella störningar/förföljelse på vilt och fågelliv och lokalt slitage på mark- och fältskikt. För hårt jakttryck på ripa och ensidigt hårt fiske kan också vara aktuella hot.

Andra hot är avsaknad av lämmelår samt brist på brand i skogar med brandhistorik.

Klimatförändringar är ett hot som är svårt att avvärja på länsnivå. Inga åtgärder dock kommer att genomföras på lokal nivå pga. förändrat klimat, till exempel motverka klättrande trädgräns.

De fjällnära ekosystemen är formade av ett kärvt klimat vilket innebär att det kan ta lång tid för naturen att återhämta sig efter mänskliga störningar.

Hot mot naturtyperna

Vatten: allmänna hot

Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga. Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.

Utsläpp av föroreningar från punktkälla, till exempel avlopp, täkt, gruva eller annan verksamhet.

Kalkning av omgivande stränder och våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) vattendrag påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.

Broar och vägtrummor kan utgöra vandringshinder och vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar mm).

Skogsbruk i tillrinningsområdet är en hotfaktor, men då området är reservat är det inte aktuellt.

Reglering kan medföra onaturliga vattennivåer och fluktuationer men är inte heller aktuellt.

ÄVJESTRANDSJÖAR (3130)

- » Överdämning och/eller onaturligt låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen. Jordbruk i tillrinningsområdet; markavvattning och regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling. Extensivt jordbruk bidrar dock ofta till att hålla betesmarken och strandängar öppna.
- » Försurning –Ävjestrandsjöar kan ha låg buffringskapacitet mot försurande ämnen vilket ökar riskerna för onaturlig sänkning av sjöns pH.

MYRSJÖAR (3160)

- » Det största hotet mot naturtypen är ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning. Dessa åtgärder påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi. Även skogsbruk i närområdet kan påverka naturtypen, då avverkning av strandskog förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i strandzonen.

- » I reglerade sjöar kan överdämning och/eller låga vattenstånd leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen
- » Dikning och andra markavvattnande åtgärder.

ALPINA VATTENDRAG (3220)

- » Reglering av vattenföringen; småskalig utbyggnad i kvarvarande oreglerade vattendragssträckor eller fortsatt/ökad påverkan i redan reglerade vatten.
- » Byggande av terrängvägar/överfarter kan innebära vandringshinder.
- » Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena (av människan skapade), diffusa källor – förorening, miljögifter (inklusive metaller) och eutrofiering.
- » Mindre vattendrag (3260)
- » Vattenreglering kan slå ut naturtypen.
- » Avverkning kan påverka hydrologi, hydrokemi och lokalklimat.
- » Dikning, och andra markavvattnande åtgärder som kan påverka hydrologi och hydrokemi.

Hedar: allmänna hot

- » Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation.
- » Alltför intensivt såväl som helt upphört renbete.
- » Alltför hårt tryck från terrängkörningsfordon sommartid.
- » Gödslings- och föroreningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- » Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet.

Gräsmarker: allmänna hot

- » Gödslings- och föroreningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- » Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, vilket inte är något påtagligt hot i detta område.
- » Minskat eller upphört bete kan på sikt leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

ALPINA SILIKATGRÄSMARKER

- » Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation.
- » Alltför intensivt renbete.
- » Beskogning, klättrande trädgräns.

Våtmarker: allmänna hot

Tillkommande och existerande ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet.

Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.

Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren och att de

hydrologiska förhållandena ändras.

Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.

Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etcetera kan förstöra eller skada habitatet, antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

SPECIFIKT FÖR ÖPPNA MOSSAR OCH KÄRR (7140):

Igenväxning av habitatet på grund av markavvattnings och kvävedeposition kan innebära att proportionerna mellan olika arter i botten och fältskikt allvarligt förändras och på sikt kan habitatet övergå till Skogbevuxen myr (91D0).

Berg: allmänna hot

- » Bergtäkt
- » Skogsbruk
- » Luftföroreningar
- » Utebliven störning av tramp (såväl människor som djur), vilket leder till igenväxning.
- » Alltför intensiv störning orsakat av ovarsamt friluftsliv vilket kan orsaka dels slitage dels störningar.

SPECIFIKT FÖR SILIKATARASMARKER (8110):

- » Klimatförändringar som får följder för utbredning av stabiliserande vegetation.

Skog: allmänna hot

- » Produktionsskogsbruk i eller i anslutning till området är det största hotet eftersom det innebär att värdefulla element och strukturer, såsom gamla träd och död ved, försvinner. Avverkningar och virkeshantering med tunga fordon, liksom markberedning och dikning, kan även leda till förändrade markförhållanden samt förändrad hydrologi. Skogsbruk är dock inte aktuellt i Vålådalsområdet då det är ett naturreservat.

ANDRA HOT:

- » Luftföroreningar och ökat kvävenedfall kan förändra näringsstatus och artsammansättning.
- » Viltbete hindrar lövföryngringen.

TILLKOMMANDE HOT FÖR VISSA NATURTYPER:

Taiga (9010):

- » Brist på bränder ger minskad mängd nybränd ved och mark, vilket är ett hot för många brandberoende arter, samt kan ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.
- » Graninvandring, på grund av väl utförd brandbekämpning, kan vara ett hot mot flerskiktade tallskogar och lövskogar som tidigare uppkommit efter brand.

- » Vid framförallt lövsuccessioner är det ett hot att man inte kan räkna med att dessa inte kan upprätthålla förutsättningarna för den nuvarande biologiska mångfalden under längre tid än några decennier. Det krävs alltså att förutsättningar för nya lövsuccessioner skapas dit de nuvarande värdena kan sprida sig.

Fjällbjörkskog (9040):

- » Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation då barrskogen kryper upp i fjällbjörkskogen. Även naturliga förekomsten av laviner förändras. Naturliga dynamiken hos smågnagare eller fjällbjörkmätare förändras.
- » Exploatering för turiständamål och anläggningar.

Hot mot arterna

Fjällräv (1911)

De uteblivna eller mycket försvagade sork- och lämmelcyklerna i fjällen de senaste 20 åren har försämrat fjällrävens överlevnad högst väsentligt. Ett relativt rikt lämmelår 2001, med åtminstone nio föryngringar av fjällräv, inger dock ett visst hopp inför framtiden. Rödrävens expansion upp i fjällrävens utbredningsområde medför en risk att rävskaften ska drabba även fjällräven. Rödräven konkurrerar dessutom med fjällräven om lyorna, är en predator på fjällräv samt konkurrerar om födan. Brist på döda djur (till exempel rovdjursdödade renar) under vintern riskerar att medföra förhöjd dödlighet för de få kvarvarande fjällrävarna. Fjällräven är numera så sällsynt att det kan uppstå svårigheter för de få kvarvarande djuren att träffa på varandra och bilda par.

Järv (1912)

Det allvarigaste hotet mot järven är den illegala jakten. Födobrist vintertid kan också vara en tillväxtbegränsande faktor, bland annat eftersom renskötarna numera i allt högre utsträckning samlar/transporterar renarna mer effektivt från fjällen under vinterhalvåret.

Lodjur (1361)

Illegal jakt är det allvarigaste hotet mot arten. Även ett alltför hårt jakttryck kan medföra minskande stammar. Det var allmän jakt på lodjur i hela landet fram till 1986. Sedan mitten av 1990-talet har en reglerad jakt – så kallad skydds jakt – tillåtit. I renskötselområdet har avsikten varit att i vissa områden minska stammen. Rävskaften och trafik skördar årligen flera tiotals offer.

Fågelarterna

Hot mot fiskstammar och livet i vattnet

Omfattande nätfiske kan även resultera i drunknade fåglar.

STÖRNINGAR

- » Störning av fåglarna under spel och häckning, det vill säga under april till augusti. Jaktfalk är störningskänslig under mars till mitten av maj.
- » Störning kan vara vandrare, skotertrafik, närgången vattenskoter- och båttrafik (även kanoting), avverkningar etcetera.
- » Boplundrare och handel med rovfågelungar.
- » Fritt fiske under vårvintern i känsliga områden kan störa häckningen för jaktfalk.

NÄRINGSBERIKNING, IGENVÄXNING OCH UTSLÄPP

- » Indirekt innebär markavvattning igenväxning. Därmed försvinner häckningsplatser för vadare, men även möjlighet till födosök för ett stort antal små och mellanstora rovfåglar.
- » Igenväxning medför sämre möjligheter till födosök på myrarna för skogshönsens kycklingar.

SKOGSBRUK

- » Tjäder kräver äldre tallskog för vinterbete. Järpen är den täta skogens skogshöna. Borttagande av äldre boträd och hålträd påverkar hackspettar, vilket i sin tur medför förlust av boträd för till exempel ugglor och andra djur som inte själva mejslar ut sitt bo. Skogsbruk kan också innebära störning vid häckningsplatser för känsliga djur.

Övriga hot

Fragmentering av stora öppna våtmarker, genom vägbyggen, vandringsleder, igenväxning, skogsbruk, bebyggelse och luftledningar. Fragmentering påverkar stammen av vadare och rovfåglar, samt tjäder, men även järpe.

De mindre rovfågeln påverkas av den minskande stammen av gnagare, främst fjälllämmel, men även av småviltjakt de år som ripans häckning har varit mindre lyckad. Blå kärrhök och jorduggla har minskat successivt de senaste 15 till 20 åren, där en tänkbar orsak kan vara just minskad tillgång på gnagare.

Fri småviltjakt på ripa kan under dåliga år påverka häckningen för jaktfalk på ett negativt sätt.

Byggnation av vindkraftverk, telemaster, luftledningar bilar och tåg. Detta påverkar i första hand större fåglar.

Fortfarande idag finns ett utbrett rovdjurshat hos stora grupper i Sverige. Olovlig jakt och störningar vid bona leder till många misslyckade häckningar.

Ett hårt betestryck på grund av stora renhjordar kan påverka antalet ripor lämmel och andra smågnagare på fjällheden på ett negativt sätt. Därmed kan även häckningen för rovfåglar påverkas.

Bevarandeåtgärder

Övergripande lagstiftning

Ett tillståndskrav har införts i Miljöbalken som innebär att det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden. Tillståndsplikten "fångar upp" såväl verksamheter och åtgärder som i övrigt regleras i Miljöbalken liksom de som regleras i annan lag. Förutsättningarna för att ge tillstånd anges i 7 Kap 28 b § och 29 §. Tillstånd får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden inte kan skada de förtecknade naturtyperna i Natura 2000 området, eller där denna inte innebär en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av de arter som avses att skyddas.

Regionala miljömål

Riksdagen har beslutat om 15 övergripande miljömål. Länsstyrelsen har haft till uppgift att anpassa dessa till länets förhållanden. Det här Natura 2000-området bidrar exempelvis till uppfyllandet av följande regionala mål:

- » Skyddet för värdefulla natur- och kulturmiljöer vid och i sjöar och vattendrag skall utökas; minst hälften av miljöerna skall vara skyddade. Kunskaperna skall successivt förbättras.
- » Totalt cirka 215 000 hektar skyddsvärd skogsmark i länet undantas från skogsproduktion, varav 130 000 hektar är statligt områdesskydd och cirka 85 000 hektar är frivilliga avsättningar.
- » Mängden hård död ved skall öka med minst 25 procent.
- » Både arealen äldre lövträdsrik skog och arealen gammal skog skall öka med fem procent jämfört med läget år 1998.
- » Våtmarker som i länets våtmarksinventeringar eller i myrskyddsplanen utpekats som skyddsvärda lämnas för fri utveckling utan mänskliga ingrepp.
- » Motordriven barmarkskörning får ej ske på ofrusna våtmarker med högt skyddsvärde och skall begränsas på övriga våtmarker.
- » Arealen brukad/hävdad åkermark och slätterängar skall uppgå till minst samma nivå som år 2000 och betesmarkerna ska öka med minst tio procent jämfört med år 2000.
- » Arealen brukad/hävdad jordbruksmark på fjällägenheter och fäbodgårdar skall ligga kvar på minst samma nivå som år 2000. Fäbodriften skall öka vad gäller antalet fäbodrar med slätter och bete och antalet fäbodrar med mjölkdjurshållning skall ligga kvar på minst 2000 års nivå. Minst 60 fäbodrar hävdas genom bete och/eller slätter; minst 35 fäbodrar brukas traditionellt med mjölkdjurshållning; minst fem fäbodrar skyddas som kulturresevat eller byggnadsminne.

Skydd

Hela Natura 2000-området är sedan 1990 som naturreservat vilket torde vara ett lämpligt skydd även framledes.

Enligt föreskrifterna för naturreservatet är det exempelvis inte tillåtet att uppföra byggnader, anlägga väg, bedriva täkt, dika, dämna, medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter samt att göra åverkan på mark, torrträd, vindfällan och växtlighet.

Fridlysning

För samtliga orkidéer och ett antal andra arter råder ett generellt förbud att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Vilka arter det gäller kan exempelvis hittas på hemsidan för Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se>

Ingen negativ påverkan på hydrologin

All markavvattning eller andra åtgärder, inom eller utom Natura 2000-området, som kan riskera att påverka hydrologin i området negativt ska undvikas.

Terrängkörning

För hela området gäller sedan tidigare förbud mot körning med terrängfordon.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Områdets Natura 2000-status bör inte innebära några ytterligare begränsningar av jakt, fiske och friluftsliv (inom allemansrättens ram) jämfört med tidigare. Åtminstone inte så länge de naturvärden som legat till grund för utpekandet av Natura 2000-området inte riskerar att skadas. Det är dock viktigt att jägare, fiskare och övriga människor idkande friluftsliv tar god hänsyn till växtlighet och djur- och fågelliv.

Flygtrafik

Idag råder landningsförbud vilket torde vara ett lämpligt skydd även framledes. Om flygtrafik trots detta skulle innebära ett hot mot gynnsam bevarandestatus bör överflygningsförbud (inom ett visst avstånd från marken).

Rennäring

Renbete är viktigt för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för vissa naturtyper. Samtidigt är det viktigt att rennäringen liksom andra näringar tar erforderlig naturvårdshänsyn, exempelvis genom lämpligt betestryck och ett väl planerat anspråkstagande av berörda marker. Det är viktigt att Statens jordbruksverks föreskrifter om hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid renskötsel efterlevs (SJVFS 1996:121).

Skötselåtgärder

Skötseln i Natura 2000-området skall följa skötselplanen för Svenskådalens naturreservat. I denna är reservatet indelat i två skötselområden:

- 1) Huvuddelen av reservatet lämnas till fri utveckling.
- 2) Fjällägenheten Edevik och före detta fjällägenheten Björkede: Byggnader hålls i befintligt skick och hävdade marker bibehålls hävdade (slätter eller bete).

SKÖTSELÅTGÄRDER OCH -RÅD FÖR FJÄLLÄGENHETEN EDEVIK

Edevik har en åtgärdsplan, grundersättning samt tillägg för artrikedom. Området har även ingått i ett "LIFE Natur-projekt", där restaureringsåtgärder (gallring och röjning) genomfördes för att säkerställa en gynnsam bevarandestatus. En detaljerad restaureringsplan för området har tagits fram i Life-projektet, varför skötseln här beskrivs mer översiktligt.

SKÖTSEL ENLIGT VILLKOREN FÖR GRUND- OCH TILLÄGGSERSÄTTNING:

- » Bete med för området tidigt betespåsläpp. Området ska vara väl avbetat vid sommarens slut. Vid behov röjs ohävdsväxter (till exempel högt älggräs, nordisk stormhatt, skogsnäva) och buskar bort.
- » Träd och buskar av igenväxningskaraktär ska tas bort innan första stödårets slut och hållas borta under hela stödperioden.
- » Åtgärder som kan skada markens natur- och kulturmiljövärden får inte utföras. Därför gäller förbud mot spridning av kemiska bekämpningsmedel, gödsling, kalkning, konstbevattning, täkt av sten eller jord eller annan negativ påverkan.

Information

Inom LIFE-projektet kommer en skylt att enkelt beskriva naturvärdena i Edevik.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Från och med 2004 och framåt görs ett nationellt arbete med åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Då området hyser några av dessa, nämligen lodjur, järv och rikkärr, ska bevarandeplanen och därmed skötseln vid behov anpassas för att gynna denna då åtgärdsprogrammet är färdigt.

Bevarandestatus

För att kunna säkra det långsiktiga bevarandet av utpekade naturtyper och arter samt bedöma behov och prioriteringar av bevarandeåtgärder krävs en bedömning av det specifika områdets bevarandestatus.

Denna bedömning utgår från tillståndet hos ingående naturtyper i förhållande till de mål som fastställts för området. Områdets hotbild vägs in för att ge en uppfattning om hur områdets förutsättningar kommer utvecklas i framtiden. För Natura 2000-området Svenskådalen bedöms bevarandestatusen vara gynnsam.

Observera att detta område är otillräckligt undersökt och att denna bevarandestatus endast är en preliminär bedömning.

Motivering

Området är formellt skyddat genom naturreservat. Majoriteten av bevarandemålen för området anses vara uppfyllda. För bevarandestatus av ingående naturtyper och arter, se beskrivningen av respektive naturtyp och art.

Bedömd bevarandestatus för ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

För samtliga ingående naturtyper inom Natura 2000-området Svenskådalen bedöms bevarandestatusen vara gynnsam.

Bedömd bevarandestatus för ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

För de ingående arterna kan bevarandestatus inte bedömas på områdesnivå.

Bedömd bevarandestatus för ingående fågelarter enligt art- och habitatdirektivet

Det går inte att sätta en områdesspecifik bevarandestatus för de ingående fågelarterna som är utpekade för området. Merparten av arterna är flyttfåglar vilket betyder att faktorer utanför området också påverkar populationerna.

Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper

Vatten

ÄVJESTRANDSJÖAR (3130)

Skälen till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus i boreal och kontinental region är att återhämtningen från försurningen är långsam, vattenregleringar motverkar naturliga vattenståndsfluktuationer och skapar vandringshinder, förbruning pågår (framför allt i södra delen av boreal region) och kräftpest hotar den typiska arten flodkräfta.

ALPINA VATTENDRAG (3220)

De alpina vattendragen utgör en relativt opåverkad rest av Sveriges i övrigt, av reglering, kanalisering och markanvändning, påverkade vattendrag.

Hedar

ALPINA HEDAR (4060) OCH ALPINA VIDEBUSKMARKER (4080)

Status god. Naturtypen är vanligt förekommande i fjällområdet, främst i de låg- och mellanalpina bältena. Stora arealer är skyddade inom befintliga naturreservat och nationalparker.

Gräsmarker

ALPINA SILIKATGRÄSMARKER (6150)

Bevarandestatusen är god. Naturtypen är vanligt förekommande i fjällområdet. Stora arealer är skyddade inom befintliga naturreservat och nationalparker. Inga betydande arealer är idag utsatta för direkta hot pga. markförändring eller luftföroreningar.

ALPINA KALKGRÄSMARKER (6170)

Lågörtängsvegetation på kalkrikt underlag i fjäll och fjällnära områden har liten utbredning i Sverige.

SVÄMÄNGAR (6450)

Naturtypen bedöms ha ogynnsam bevarandestatus på nationell nivå. Skäl till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är på grund av upphörd eller bristande hävd, igenväxning, vattenreglering, för små och fragmenterade arealer, bristande landskapsmosaik orsakat av rationellt jord- och skogsbruk och en negativ utveckling för många arter som finns i naturtypen. Naturtypen har tidigare förekommer i många områden där den inte rapporterats på senare år. Kun-skapen om naturtypens utbredning och förekomst är dålig eftersom en stor andel av svämängarna är övergivna och därför inte kommit med vid inventeringar av ängs- och betesmarker. Utbredningsområdenas bristande areal kan eventuellt delvis vara orsakade av denna kunskapsbrist. Förekomstarealen har minskat kraftigt under 1900-talet. Få lantbruk finns kvar i de områden där svämängar förekommer och det är inte troligt att detta kommer att förändras inom överskådlig tid. Det är inte heller sannolikt att de reglerade älvarna i framtiden kommer att tillåtas ha en mer naturlig vattenregim med återkommande översvämningar.

HÖGÖRTÄNGAR (6430) OCH HÖGLÄNTA SLÅTTERÄNGAR (6520)

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slåtterängarna har nästan helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas cirka 6 000 hektar ängsmark och cirka 400 000 hektar betesmark.

Våtmarker**ÖPPNA MOSSAR OCH KÄRR (7140)**

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat rejält under 1900-talet, men fortfarande finns stora arealer kvar. Där naturtypen spolierats är uppodling, markavvattningsprojekt och storskaliga torvtäkter oftast anledningarna till förstörelsen. En stor andel av naturtypen har lokala skador i form av små husbehovstäckter och markavvattningsprojekt. Förekomster av naturtypen som ligger i stora myrkomplex och i fjällen är oftast bäst bevarade.

RIKKÄRR (7230)

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat avsevärt under 1900-talet. Då kärren ofta ligger på bördiga jordar har de tidigt dikats ut när åkerbruket spritt sig ner i dalgångar och på fuktiga marker. Större arealer av naturtypen återfinns framförallt i Jämtland och Norrbotten. Generellt måste dock noteras att mycket få rikkärr återstår i odlingsbygder över hela landet. Där naturtypen spolierats är oftast markavvattningsprojekt, uppodling och förändringar i grundvattenflödena anledningen till förstörelsen. En stor andel av förekomsterna av naturtypen har lokala skador i form av diken. Igenväxningen med påföljande beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden i naturtyp på grund av upphörd hävd kan komma att bli ett allvarligt problem framöver.

Berg**SILIKATRASMARKER (8110) OCH SILIKATBRANTER (8220)**

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara gynnsam.

Skog**TAIGA (9010)**

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara ogynnsam. Skäl till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är att skogsbruksåtgärder såsom slutavverkning, röjning och gallring fortsätter. Inslag av främmande trädslag kan vara ett problem. Stora klöviltstammar kan påverka sammansättningen av trädslag på ett negativt sätt, framför allt genom att asp, rönn och sälg men även tall betas ned. Den aktuella förekomstarealen ligger betydligt lägre än referensvärdet, vilket visar på att naturtypen har otillräcklig förekomst idag, dessutom minskar den i omfattning. Problematiken förväntas fortsätta och eventuellt förstärkas med ökad skogsgödsling och dikningsverksamhet. Dessutom kommer sannolikt det höga kvävenedfallet i södra delen av landet att bestå. Ett undantag utgörs av brandfält som ökat något och sannolikt kan komma att öka inom en nära framtid.

FJÄLLBJÖRKSOG (9040)

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara gynnsam. Naturtypen dominerar den subalpina regionen i fjällvärlden, det vill säga övergångszonen mellan barrskog och kalvfjäll, uppskattningsvis 1 160 000 hektar i landet. Det finns inget omedelbart hot idag. Den övervägande delen av fjällbjörksogen utgörs av skogligt impediment, där skogsbruk i princip inte är tillåtet. Endast enstaka träd får fällas om naturmiljöns karaktär inte förändras därav. Det har heller inte varit någon betydande historisk förlust av naturtypen.

SKOGBEVUXEN MYR (91D0)

Den nationella bevarandestatusen bedöms vara gynnsam. Den totala arealen av naturtypen har minskat betydligt i landet under 1900-talet, både genom skogsbruk och genom markavvattnings. En stor andel av naturtypens objekt har lokala skador i form av diken. Naturtypens utbredningsområde har inte minskat utan förekommer i hela landet, med tyngdpunkt på Norrlandslänen. Naturvärdet varierar beroende på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen utgörs fortfarande av skogsbruk, ändrad vattenregim, förändrad hydrologi samt torvutvinning. Uppskattad total areal av naturtypen i hela landet är cirka 2 000 000 hektar.

Bevarandestatus nationellt för ingående arter

Fjällräv (1911)

Fjällräv har en mycket liten och fragmenterad förekomst i det svenska kalvfjällsområdet söderut till Dalafjällen. De svenska fjällrävarna har kontakt med den norska populationen som i genomsnitt de senaste tio åren har uppgått till knappt 50 vuxna individer. Då den norska populationen för sitt fortbestånd är beroende av kontinuerligt stöd bedöms den inte påverka rödlistebedömningen av den svenska stammen. Artens existens i Sverige hotas av rödrävens expansion i fjällvärlden och uteblivna smågnagartoppar. Fjällräv bedömdes som Akut hotad (CR) 2010 men en populationsökning de senaste tio åren medför nu kategori EN. Merparten av uppgången har skett i två områden med intensiva bevarandeåtgärder. I det ena av dessa områden har den reproducerande populationen dock minskat med 50 procent 2013–2014, som en följd av att rödrävs-kabb spridits bland fjällrävarna i området sedan vårvintern 2013. Det finns en risk att fjällräven försvinner från denna lokal vilket skulle öka isoleringen ytterligare mellan de livskraftiga lokalområdena. Antalet reproduktiva individer skattas till 80 (50–130). Antalet reproduktioner 2007–2014 var 25,35,2,30,65,0, 20 respektive 50. Den Fennoskandiska populationen uppgick i genomsnitt till cirka 120 vuxna individer under den senaste 10-årsperioden, varav cirka 80 i Sverige. Av dessa är flera individer så pass isolerade att de inte finner en partner. Antalet lokalområden i landet skattas till 3. Dessa är belägna i Jämtland och Västerbotten. Det är mycket liten kontakt mellan dessa. Det nordligaste lokalområdet ligger i norra Västerbotten och inkluderar några lyor i gränsfjällen mellan Västerbotten och Norrbotten. I resterande del av Norrbottens fjällvärld förekommer endast ett fåtal vandrande fjällrävar och det har bara skett en reproduktion de senaste tio åren (2014). Utbredningsområdets storlek (EOO) överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean (AOO) skattas till 650 km². I medeltal 25 reproduktionslokaler x 25 kvadratkilometer. Populationen är

ökande. Den fluktuerande fjällrävstammen har uppvisat en positiv trend de senaste 10 åren tack vare intensiva skyddsåtgärder som till exempel utfodring av fjällräv och jakt på rödräv, men till stor del även på grund av återkommande lämmeltoppar sedan sekelskiftet. Extrema fluktuationer förekommer i förekomstarean och antalet fullvuxna individer. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Starkt hotad (EN).

Järv (1912)

Järv förekommer i fjällen och fjällnära områden samt på flera platser i Norrlands inland. Sverige delar populationen med Norge och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Dock är delpopulationerna i nordligaste Norge och i sydvästra Norge genetiskt väl differentierade, vilket visar på ett begränsat genutbyte mellan dessa och den gemensamma norsk-svenska populationen. Antalet reproduktiva individer skattas till 400 (325–490). I medeltal uppgick den totala skandinaviska populationen till 1060 individer 2010–2013, varav drygt 700 i Sverige. Andelen könsmogna av dessa är 50–60 procent, det vill säga cirka 580 i Skandinavien varav cirka 400 i Sverige. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = 200 revir x 150 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Även utbredningsområdet ökar. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU).

Lodjur (1361)

Lo, som är ett skogsdjur, finns i Norrland och Svealand samt lokalt men under spridning i Götaland. Sverige och Norge delar samma population och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Åren 2009/2010–2012/2013 konstaterades genom inventeringar i medeltal 302 familjegrupper i Skandinavien, varav 231 i Sverige. Detta motsvarar 1 800 (1 400–2 200) individer i Skandinavien, varav 1 400 (1 100–1 600) i Sverige. Antalet könsmogna uppgår till 70 till 75 procent av totala antalet individer, det vill säga cirka 1 250 i Skandinavien, varav knappt 1 000 i Sverige. Inventeringen som genomfördes 2013/2014 resulterade i 750–950 individer (525–712 reproduktiva). Även om denna inventering inte blev tillfredsställande genomförd i vissa delar av landet så tyder allt på att antalet reproduktiva individer understiger 1000. Antalet reproduktiva individer skattas till 900 (800–1000). Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen minskar med mer än 10 procent inom 15 (= 3 generationer) år. Minskningen avser antalet reproduktiva individer (populationen var relativt stabil i början av seklet, men har minskat under senare tid - data från årliga lodjursinventeringar). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU). Fortgående minskning förekommer i kombination med att antalet reproduktiva individer är lågt vilket gör att arten hamnar i kategorin Sårbar (VU).

Bevarandestatus nationellt för ingående fågelarter

Gruppen vadare och trana

BRUSHANEN (A151)

Brushane häckar på starrmyrar och längs sjöstränder i barrskogs- och fjällregionerna från norra Dalarna och norrut. Häckar dessutom, numera mycket sällsynt, på öppna fuktiga gräs- och starrängar i nordöstra Skåne, på Öland och Gotland. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser utbredningsområde, förekomstarea, kvalitén på artens habitat (södra Sverige), antalet lokalområden och antalet reproduktiva individer (en bidragande orsak till minskningen kan vara händelser under flyttningen och/eller i övervintringsområdena). Minskningstakten har uppgått till 45 (25 till 75) procent under de senaste 15 åren. I Finland har minskningen uppgått till 77 till 99 procent de senaste 30 åren. Bedömningen baseras på direkt observation (inventeringar, flyttfågelräkningar), ett för arten lämpligt abundansindex (standardrutter) och minskad geografisk utbredning och/eller försämrade habitatkvalitet. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Nära hotad (NT) till Starkt hotad (EN). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Sårbar (VU).

FJÄLLPIPARE (A139)

Fjällpiparen häckar på hedmark i fjällens vide- och nedre lavzoner från norra Dalarna till Torne lappmark. Antalet reproduktiva individer skattas till 7200 (4 000 till 9 400). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

GRÖNBENA (A166)

Grönbenan häckar på myrar, sankar sjö- och älvstränder, från norra Skåne norrut till finska gränsen. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

SMALNÄBBAD SIMSNÄPPA (A170)

Smalnäbbad simsnäppa häckar främst vid små vatten i fjällens björk- och videzoner, men även upp i fjällens lavzon och på myrar med små tjärnar i skogslandet. Den förekommer från norra Dalarna till Torne lappmark samt i nordvästra Västerbotten, i kustlandet och skärgården i Norrbotten samt i Tornedalen. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

LJUNGPİPARE (A140)

Ljungpiparen häckar på hedmark i fjälltrakterna. Den häckar även på större myrar från Småland till Torne lappmark - norra Norrbotten. På Öland och Gotland förekommer den på alvarmark. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

TRANA (A127)

Tranan häckar på myrar samt vid sjöar och vattendrag med sank stränder i större delen av landet. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande. Mycket kraftig ökning de senaste 30 åren (150 till 250 procent). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

Gruppen rovfåglar och ugglor**BLÅ KÄRRHÖK (A082)**

Blå kärrhök förekommer i norra Sverige, främst i Norr- och Västerbotten samt Lappland, tidvis även i Ångermanland, Jämtland och Medelpad. Enstaka häckningar kan tillfälligt förekomma i södra Sverige. Häckningen sker på marken i lågvuxen, tät vegetation, främst på myrar, stora hyggen, kärr eller på hedar, tidigare även i vassjöar och på mossar i södra Sverige. Antalet reproduktiva individer skattas till 1700 (1 400 till 2 000). Utbredningsområdets storlek (EEO) överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean (AOO) skattas till 3 200 (2 800 till 4 400) kvadratkilometer. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Populationen har varit någorlunda stabil de senaste tre generationerna (18 till 21 år). Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Livskraftig (LC) till Nära hotad (NT). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Nära hotad (NT).

KUNGSÖRN (A091)

Kungsörn häckar i fjällen och i angränsande barrskogar från norra Dalarna till finska gränsen i Torne lappmark, i barrskogsområden från mellersta Dalarna-Hälsingland till Torneälven i Norrbotten samt på Gotland och i Skåne. Arten har under senare tid även etablerat sig med enstaka par i flera andra landskap i Götaland och södra Svealand. Kungsörn är beroende av grova träd eller klippstup för placering av boet. Lämpliga träd för placering av bo kan bli en begränsande faktor kommande 30 år (tre generationer). Arten är dessutom utsatt för förföljelse och beståndet påverkas negativt även av blyförgiftning och kollisioner med tåg, ledningar och vindkraftverk. Antalet reproduktiva individer skattas till 1360 (1 160 till 1 600). Utbredningsområdets storlek (EEO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = antal par x 10 kvadratkilometer. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. På 30 års sikt har beståndet ökat med 20 till 30 procent, men under 2000-talet finns tecken på försämrad reproduktionstakt och att det möjligen även sker en populationsminskning i delar av övre Norrland. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Nära hotad (NT).

FISKGJUSE (A094)

Fiskgjusen häckar i anslutning till vatten över större dalen av landet men saknas i fjällen och på Gotland. Antalet reproduktiva individer skattas till 8200 (6 800 till 9 4000). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Stabil de senaste tio åren, en viss ökning de senaste 30 åren. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

BERGUV (A215)

Berguv häckar i rasbranter och klippterräng samt i stenbrott, grustag, på kalhyggen och vid soptippar. Den förekommer ojämnt spridd i södra och mellersta Sverige, på Gotland, samt i stora delar av Norrland där tyngdpunkten ligger i kustlandet. Berguv bedömdes som NT 2010, men en påtaglig populationsminskning har skett under senare tid vilket innebär att den nu kategoriseras som VU. Antalet reproduktiva individer skattas till 940 (780 till 1 120). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = antal par x 10 kvadratkilometer. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser utbredningsområde, förekomstarea, kvalitén på artens habitat (bytestillgång), antalet lokalområden och antalet reproduktiva individer. Berguv har ökat med 120 till 150 procent de senaste 30 åren men minskat med 20 till 50 procent de senaste tio åren (grundar sig bland annat på riksinventeringsdata). Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Nära hotad (NT) till Sårbar (VU). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Sårbar (VU).

SLAGUGGLA (A220)

Slagugglan häckar i skogsmark, oftast i anslutning till myrar, hyggen och inägor. Den förekommer från mellersta Värmland - mellersta Västmanland - mellersta Uppland norrut till Lule Lappmark och norra Norrbotten. Antalet reproduktiva individer skattas till 5 400 (4 000 till 6 800). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande. Beståndet har ökat med 10 till 40 procent de senaste 30 åren men förmodligen varit ganska stabilt de senaste tio åren. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

JORDUGGLA (A222)

Jorduggla häckar på hedar, myrar, ängsmark och hyggen i norra Sverige söderut till Härjedalen - Ångermanland, eventuellt regelbundet även i Dalarna, västra Hälsingland och Medelpad. Arten häckar tillfälligt även vid våtmarker, i skärgårdsmiljöer eller på havsstrandängar i södra och mellersta Sverige. Jordugglan har i tidigare rödlistor (2000, 2005 och 2010) bedömts som NT beroende på en minskningstakt överstigande 15 procent under tre generationer. En stabilisering av populationens storlek medför att den nu bedöms som LC. Antalet reproduktiva individer skattas till 3400 (1 520 till 9 400). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Livskraftig (LC) till Nära hotad (NT). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Livskraftig (LC).

PÄRLUGGLA (A223)

Pärluggla häckar i barr- och blandskog över nästan hela landet, från nordöstra Skåne och norrut, dock inte på Öland. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det föreligger indikation på eller misstanke om populationsminskning. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Beståndet har minskat med upp till 40 procent de senaste 30 åren, men under de senaste 15 åren (tre generationer) har minskningstakten troligen planat ut. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

Stenfalk (A198)

Stenfalken häckar i barrskog och vid hyggen från norra Dalarna och norrut genom större delen av Norrland. Häckar även i fjällen samt med några par på Öland. Antalet reproduktiva individer skattas till 12 400 (9 200 till 15 800). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande. Svag tillväxt de senaste 15 åren. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).
europeiska.

Gruppen simfåglar och silvertärna

SILVERTÄRNA (A194)

Silvertärnan häckar dels i skärgårdar och vid kusten, dels vid tjärnar i fjällen, vid älvsel och stora sjöar i Norrland. Den förekommer vid kusten från Skåne till Norrbotten samt lokalt i Halland och Bohuslän. I Norrlands inland finns den från norra Dalarna till Torne lappmark. Den finns även i Vänern. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande. Beståndet har ökat med 50 till 100 procent de senaste 30 åren och med 10 till 30 procent de senaste tio åren. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

SMÅLOM (A001)

Smålom förekommer i norra och mellersta Sverige söderut till mellersta Dalsland, västra Närke, nordvästra Västmanland och Gästrikland. Häckar dessutom på småländska höglandet samt i angränsande delar av Halland, Västergötland och Östergötland. Arten reproducerar sig i gölar, mindre skogssjöar och fjällsjöar varifrån fåglarna flyger till fiskeplatser i större sjöar eller havet. Antalet reproduktiva individer skattas till 3200 (2 600 till 3 800). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen minskar med mer än fem procent inom 30 (= tre generationer) år. Minskningen avser kvalitén på artens habitat (dikning och rensning i häckningstjärnarnas utlopp, naturlig igenväxning, sviktande födounderlag i en del fiskesjöar, störning) och antalet reproduktiva individer. Det finns mycket som talar för att populationen fortsätter att minska i landets södra och mellersta delar, där det även finns farhågor för att ungunproduktionen är för låg för att kompensera för den årliga dödligheten. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Nära hotad (NT).

STORLOM (A002)

Storlommen häckar över stora delar av landet, dock ej på Öland och Gotland. Antalet reproduktiva individer skattas till 12 400 (10 600 till 14 200). (Projekt lom). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning.

Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Artikel 12-rapportering 2013. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

SÅNGSVAN (A038)

Sångsvanen häckar över större delen av landet. Antalet reproduktiva individer skattas till 12 000 (9 400 till 14 600). Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande. Kraftig ökning de senaste 30 åren (800 till 1 200 procent). Artikel 12-rapportering 2013. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

Gruppen hackspettar**SPILLKRÅKA (A236)**

Spillkråka lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (bokskog). Bohål mejslas ut i träd med stamdiameter i brösthöjd på minst 30 till 40 centimeter stamdiameter. Födan utgörs av vedlevande insekter, myror etc. Den förekommer från Skåne norrut till Norrbotten - Lule lappmark. Beståndets minskningstakt de senaste 15 åren (tre generationer) innebär att den rödlistas som NT (LC år 2010). Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser kvalitén på artens habitat (minskad tillgång på lämpliga bo- och födoträd, minskad födotillgång) och antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 25 (20 till 30) procent under de senaste 15 åren. Bedömningen baseras på ett för arten lämpligt abundansindex (svensk häckfågeltaxering) och minskad geografisk utbredning och/eller försämrade habitatkvalitet. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Nära hotad (NT) till Sårbar (VU). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Nära hotad (NT).

TRETÅIG HACKSPETT (A241)

Tretåig hackspett häckar i barr- och blandskog, även fjällbjörkskog, med stort inslag av döda och döende träd. Den häckar regelbundet från norra Dalsland - Närke - Västmanland - mellersta Uppland och norrut till Torne lappmark och Norrbotten. Tillfälliga häckningar sker även i Götaland. Antalet reproduktiva individer skattas till 18 400 (12 400 till 26 000). Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser förekomstarean, kvalitén på artens habitat (minskat utbud död ved av lämplig kvalitet) och antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 15 (10 till 50) procent under de senaste 15 åren. Den fortsatta avverkningsstakten av skog med hög andel död ved av lämplig kvalitet beräknas med viss sannolikhet att påverka beståndet negativt även kommande 15-årsperiod. Bedömningen baseras på direkt observation, ett för arten lämpligt abundansindex (svensk häckfågeltaxering)

och minskad geografisk utbredning och/eller försämrade habitatkvalitet. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Livskraftig (LC) till Starkt hotad (EN). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Nära hotad (NT).

Gruppen skogshöns och blåhake

BLÅHAKE (A272)

Blåhaken häckar i tät fuktig fjällbjörkskog och täta videsnår på sumpiga platser i fjällen samt längs bäckar och vid myrar i övre barrskogsområdet. Den förekommer från norra Dalarna till Torne lappmark - norra Norrbotten. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Beståndet har minskat med 10 till 30 procent de senaste 30 åren, men bedöms ha varit stabilt de senaste tio åren. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

JÄRPE (A104)

Järpen häckar i lövblandad barrskog, oftast i fuktig och tät sådan. Förekommer i större delen av landet men saknas på Öland och Gotland liksom i fjällen. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

ORRE (A409)

Orren häckar i skogsmark, på hedar och mossar. Förekommer i hela landet utom på Öland. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Har minskat kraftigt de senaste 30 åren (48 till 65 procent), men ökat de senaste tio åren (4 till 38 procent). Populationen har varit relativt stabil de senaste 15 åren (tre generationer). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

TJÄDER (A108)

Tjädern häckar i skogsmark med inslag av myrar i större delen av Sverige, men saknas på Öland och Gotland. I fjälltrakterna går den upp till björkzonen. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Arten har på lite längre sikt minskat i Götaland och södra Svealand men stammen bedöms ha varit stabil totalt i Sverige de senaste 15 åren (tre generationer). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

Uppföljning

Området bör uppföljas kontinuerligt för att upprätthålla en långsiktigt gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper samt för att kunna utvärdera områdets bevarandeåtgärder och behov av ytterligare åtgärder. I de fall området inte har något formellt skydd är fortlöpande uppföljning av bevarandetillståndet prioriterat.

Om särskilda skötselåtgärder har specificerats för Natura 2000-området bör uppföljning ske med jämna intervall utgående från tidpunkten för senaste åtgärd. Även verksamheter eller åtgärder som sker i anslutning till Natura 2000-området kan ha en negativ inverkan på de ingående naturvärdena i området, och kan därmed vara skäl för ytterligare uppföljning.

Litteratur

Eide, W. (red.). (2014). Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013. Uppsala: Artdatabanken SLU.

Naturvårdsverket. (2003). Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd. Stockholm: Handbok 2003:9.

Naturvårdsverkets art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. www.naturvardsverket.se

Beslut om bildande av naturreservatet Svenskådalen med tillhörande skötselplan, 2002-05-27, Länsstyrelsen i Jämtlands län, diarienummer 511-4516-2002.

Länsstyrelsen Jämtlands län. 2002. Skötselplan för naturreservatet Svenskådalen.

Artdatabankens information om arter:

<http://artfakta.artdatabanken.se/>

Läs mer om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida

<http://www.naturvardsverket.se>

Länsstyrelsen Jämtlands läns hemsida

<http://www.lansstyrelsen.se/Jamtland>

Länstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland